

Vietnam Veterinary Association

BẢN TIN THÚ Y CẬP NHẬT

Veterinary Update Newsletter

HỘI THƯ Y VIỆT NAM - SỐ 11 THÁNG 09 NĂM 2022

PHÁT HÀNH ĐẶC BIỆT VỀ BỆNH DẠI
Bảo vệ con người bằng cách tiêm phòng động vật

TÓM TẮT

• TIN TỨC

- Cuộc họp định kỳ Quý II năm 2022 của Cục Thú y với các địa phương và đối tác theo chủ đề “Không chế bệnh xuyên biên giới: Yếu tố quyết định của một mảnh ghép lớn” tr.4
- Tình hình bệnh dại ở các tỉnh miền đông nam bộ năm 2021-2022 và các chương trình hành động trong thời gian tới tr.6
- Tác động lâu dài của dịch tả lợn châu phi đối với ngành chăn nuôi lợn việt nam tr.8

• GÓC KHOA HỌC

- Tóm tắt đánh giá nguy cơ về dịch bệnh dại ở tỉnh Bến Tre 6 tháng cuối năm 2022 tr.10
- Huyện Đức Huệ, Việt Nam: chương trình tiêm phòng dại tr.12
- Chiến lược tiêm phòng bệnh dại cho chó tr.14

• DIỄN ĐÀN

- Bệnh ký sinh trùng trên thú nhỏ và nguy cơ lây sang người tr.16
- Trò chuyện với bác sĩ thú y tr.18
- Đừng chủ quan với bệnh dại tr.20

LỜI TỰA

Bệnh Dại là bệnh truyền nhiễm cấp tính từ động vật lây sang người, tại Việt Nam xuất hiện phần lớn ở quần thể chó và mèo. Trung bình mỗi năm có hơn nửa triệu người bị chó mèo cắn và hàng trăm người bị tử vong do bệnh Dại, đây là mối đe dọa thường xuyên đối với sức khỏe cộng đồng, kinh tế và an sinh xã hội. Trong bối cảnh biến đổi khí hậu và các dịch bệnh mới nổi trên toàn cầu, đặc biệt là dịch Covid 19, Việt Nam là một trong những quốc gia chịu ảnh hưởng nặng nề với nguy cơ có xu hướng gia tăng các bệnh dịch khác bao gồm bệnh Dại.

Cách tiếp cận một sức khỏe, sự phối hợp liên ngành y tế - thú y và các ban ngành khác trong phòng chống bệnh Dại đã thể hiện hiệu quả. Kiểm soát bệnh Dại trên người được ngăn ngừa ngay từ động vật, nguồn truyền lây, dưới sự chỉ đạo của chính quyền, quản lý và tiêm phòng đàn chó mèo của ngành thú y và sự tham gia của các ban ngành khác như giáo dục, truyền thông, công an...là cách làm hoàn toàn có thể thực hiện được và duy trì lâu dài bền vững.

Ngày Thế giới phòng chống bệnh dại 28/09/2022 với chủ đề “One health – No Death” nhằm tái khẳng định việc phối hợp liên ngành một sức khỏe trong kiểm soát bệnh Dại hướng tới mục tiêu không còn ca tử vong do bệnh này ở người. Bản tin thú y cập nhật số 11 ra đời với các góc nhìn đa chiều từ thú y và y tế hy vọng sẽ giúp bạn đọc hiểu rõ hơn về bệnh dại hiện nay và các chiến lược giúp kiểm soát bệnh dại trong tương lai.

TS. Nguyễn Thị Thanh Hương

*Trưởng VP CT KC và Loại trừ Bệnh Dại trên người - BHYT
Viện Vệ sinh Dịch tễ Trung ương
Hà Nội 18/09/2022*

BAN VIÊN TẬP

CHỊU TRÁCH NHIỆM BẢN TIN

GS. TS Đậu Ngọc Hà

CHỊU TRÁCH NHIỆM BIÊN TẬP

TS Nguyễn Văn Cẩm

BAN BIÊN TẬP

- DEZIER Cédric, BS Thú Y
- EVANS Amanda
- HOÀNG THỊ XUÂN MAI
Kỹ sư Chăn Nuôi Thú Y
- HUDELET Pascal, BS Thú Y
- NGUYỄN TIẾN DŨNG,
TS, BS Thú Y
- NGUYỄN TUẤN HÙNG, BS Thú Y
- TRẦN XUÂN HẠNH, TS, BS Thú Y
- VEILLAT Emilie, BS Thú Y

ĐỊA CHỈ GIAO HÀNG

Tạp chí khoa học kỹ thuật thú y

86, Trường Chinh – Đống Đa – Hà Nội

ĐT: 024 3629 0861

Fax: 024 3868 7731

Email: tckhktthuy@gmail.com

Website:

www.Hoithuyvietnam.org.vn

LỜI TỰA

Mặc dù việc tiêm phòng hàng loạt cho chó được sử dụng như một công cụ phòng ngừa đã được chứng minh, hàng năm vẫn có vài nghìn trường hợp tử vong ở người và động vật chỉ riêng ở châu Á. Là một phần của cộng đồng Sức khỏe động vật, nhiệm vụ cao cả của chúng tôi là đóng góp bằng giáo dục, chia sẻ thực hành tốt nhất và nêu gương thành công để giảm thiểu những đau khổ và cái chết đáng tiếc liên quan đến bệnh dại ở cả người và động vật. Với bệnh dại, điều rất rõ ràng là cuộc sống của động vật và con người được kết nối với nhau theo những cách sâu sắc và phức tạp. Chúng ta biết rằng khi động vật khỏe mạnh thì con người cũng khỏe mạnh hơn.

Do Yew Tan và Võ Ngọc Thanh nêu một ví dụ điển hình trong Bản tin này về sự hợp tác giữa Đại học Nông Lâm, NAVETCO, VETVACO, BOEHRINGER INGELHEIM và sự hỗ trợ mạnh mẽ của Ủy ban nhân dân huyện Đức Huệ ở Việt Nam đã dẫn đến việc tiêm phòng cho hơn 6000 con chó vào năm 2022 cũng như nâng cao nhận thức cho người dân về tầm quan trọng của việc phòng ngừa và giáo dục trẻ em tiểu học về bệnh dại bằng các buổi học tương tác. Hơn nữa, từng con vật đang được theo dõi bằng cách sử dụng các công cụ giám sát của Tổ chức Phi chính phủ Liên minh toàn cầu về kiểm soát bệnh dại (GARC) để cung cấp dữ liệu có giá trị cho các dự án tiêm phòng bệnh dại so sánh trong tương lai.

Những sáng kiến như vậy nhắc nhở tôi lý do tại sao tôi lại chọn làm việc trong ngành Thú y.

Hãy cùng tham gia những nỗ lực của chúng tôi để nâng cao nhận thức về phòng chống bệnh dại và tiếp tục thực hiện nhiều dự án tiêm phòng khu vực hơn nữa để TẠO SỰ KHÁC BIỆT.

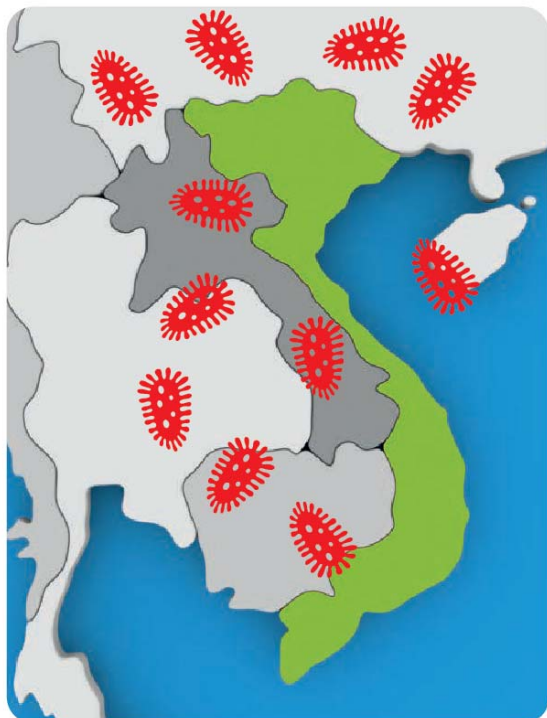
Tiến sĩ Torsten Hardge

Trưởng bộ phận Thú y tại Việt Nam
Boehringer Ingelheim Thú Y

CUỘC HỌP ĐỊNH KỲ QUÝ II NĂM 2022 CỦA CỤC THÚ Y VỚI CÁC ĐỊA PHƯƠNG VÀ ĐỐI TÁC THEO CHỦ ĐỀ “KHỔNG CHẾ BỆNH XUYỀN BIÊN GIỚI: YẾU TỐ QUYẾT ĐỊNH CỦA MỘT MẢNH GHÉP LỚN”

Tiếp tục các hoạt động trao đổi chuyên môn và học thuật trong lĩnh vực phòng chống dịch bệnh trên động vật, trong đó bao gồm một số dịch bệnh có thể lây truyền từ động vật sang người, Cục Thú y đã tổ chức cuộc họp trực tuyến lần thứ 7 về “**Khổng chế bệnh xuyền biên giới: Yếu tố quyết định của một mảnh ghép lớn**” vào ngày 10/6/2022. Quyền Cục trưởng Cục Thú y Nguyễn Văn Long đã chủ trì cuộc họp.

1. Vắc xin và tầm quan trọng của nhiệt độ trong bảo quản vắc xin do Tiến sĩ Guillaume Convert, Giám đốc kỹ thuật bệnh Đại và VPH của Trung tâm Y tế Công cộng Thú y BOEHRINGER INGELHEIMS trình bày

Nội dung đầu tiên được trình bày tại cuộc họp do Giám đốc kỹ thuật thuộc Trung tâm Thú y cộng đồng của Công ty Boehringer Ingelheim, BSTY Guillaume Convert, đề cập đến vắc xin phòng bệnh và tầm quan trọng của nhiệt độ trong bảo quản vắc xin. Về bản chất, vắc xin chứa các protein được tổng hợp từ các axit amin. Khi nhiệt độ quá cao, hay quá thấp sẽ làm thay đổi cấu trúc protein dẫn đến hậu quả vắc xin sẽ kém hiệu quả khi tiêm phòng cho động vật. Đa số các loại vắc xin cần được bảo quản ở nhiệt độ mát từ +2°C đến +8°C. Đây là dải nhiệt độ phải được

kiểm soát trong toàn bộ quá trình từ nhà máy sản xuất vắc xin, vận chuyển, lưu trữ tại cơ sở tiêm phòng hoặc trang trại chăn nuôi, triển khai tiêm phòng tại thực địa.

2. “Đa dạng véc tơ và véc tơ lây truyền dị nguyên từ chó và mèo ở Đông Nam Á” do Tiến sĩ Nguyễn Viết Linh, Trung tâm Nghiên cứu Hệ sinh thái và Sức khỏe cộng đồng thuộc Đại học Y tế Công cộng trình bày

Tiến sĩ Nguyễn Viết Linh đến từ Trung tâm Nghiên cứu Y tế cộng đồng và Hệ sinh thái thuộc Trường Đại học Y tế Công cộng Hà Nội đã trình bày nội dung về “Sự đa dạng của véc-tơ và mầm bệnh do véc-tơ truyền lây từ chó và mèo ở khu vực Đông Nam Á”. Tiến sĩ Linh cho biết khu vực Đông Nam Á hiện nay, trong đó có Việt Nam, đang là điểm nóng của các bệnh nguy hiểm trên người do véc-tơ (như muỗi, ve, bọ chét, ...) lây truyền từ gia súc như bệnh Sốt rét, Sốt xuất huyết. Nhiều nghiên cứu trong khu vực đã chứng minh ve, bọ chét ký sinh trên chó, mèo với tỷ lệ rất cao. Ví dụ một nghiên cứu công bố trên tạp chí quốc tế Emerging Infectious Diseases trong năm 2020 đã chỉ ra rằng ở Việt Nam trên 50% chó nuôi có ve, gần 16% mèo có bọ chét. Nguy hiểm hơn nữa là đã phát hiện một số tác nhân gây bệnh lây từ động vật sang người qua véc-tơ trên chó nuôi tại Việt Nam như *Leishmania infantum*, *Brugia malayi* và *Dirofilaria immitis*. Kết quả xét nghiệm tác nhân gây bệnh cho người trên ve và bọ chét thu được từ chó và mèo cũng phát hiện *Rickettsia* spp., *Hepatoparvum canis*, *Babesia vogeli*, *Anaplasma platys*, *Bartonella* spp., và một số tác nhân khác.

3. “Sử dụng giờ vàng trong phòng, chống dịch bệnh Dịch tả lợn Châu Phi (ASF)” do Tiến sĩ Thái Quốc Hiếu, công tác tại Chi cục Chăn nuôi và Thú y tỉnh Tiền Giang trình bày

Một nội dung khác về “Tận dụng giờ vàng trong phòng chống bệnh Dịch tả lợn Châu Phi (DTLCP)” do Tiến sĩ Thái Quốc Hiếu công tác tại Chi cục Chăn nuôi và Thú y tỉnh Tiền Giang trình bày đã thu hút được sự quan tâm lớn của các đại biểu. Bệnh DTLCP là bệnh truyền nhiễm nguy hiểm cho loài lợn, có thể gây chết 100% số lợn mắc bệnh, trong khi trên thế giới chưa có vắc xin thương mại phòng bệnh. Các nghiên cứu khoa học đã chỉ ra lợn từ khi có dấu hiệu mắc bệnh đến khi bài thải vi rút có khả năng lây bệnh DTLCP cho lợn khỏe mạnh khác cần ít nhất 3 ngày, thời điểm này được xem là “Giờ vàng” để xét nghiệm và kiểm soát ổ dịch bệnh DTLCP. Việc lấy mẫu bệnh phẩm để xét nghiệm phát hiện vi rút DTLCP và thông báo kết quả bằng phương pháp sinh học phân tử (PCR) cần khoảng 3 ngày, trong khi sử

...

... Cuộc họp định kỳ Quý II năm 2022 của Cục Thú y với các địa phương và đối tác theo chủ đề "Khống chế bệnh xuyên biên giới: Yếu tố quyết định của một mảnh ghép lớn"

dụng phương pháp xét nghiệm nhanh (Rapid Test) sẽ cho thời gian trả lời kết quả dưới 1 ngày. Đây chính là kinh nghiệm của tỉnh Tiền Giang trong thời gian vừa qua trong công tác giám sát, phát hiện sớm các trường hợp lợn mắc DTLCP bằng Rapid Test để kịp thời khống chế các ổ dịch và hạn chế vi rút lây lan trên diện rộng.

4.TS Phạm Thành Long công tác tại Cục Thú y đã tổng hợp và phân tích tình hình vi rút SARS-CoV-2 trên động vật

Tiến sỹ Phạm Thành Long công tác tại Cục Thú y đã tổng hợp, phân tích tình hình vi rút SARS-CoV-2 trên động vật. Ông Long cho biết kể từ tháng 12/2009, thời điểm xuất hiện vi rút Corona mới thuộc giống Betacoronavirus, phân giống Sarbecovirus gây hội chứng hô hấp cấp thể nặng ở người (severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 - SARS-CoV-2) và là nguyên nhân gây ra đại dịch COVID 19, đã có 35 quốc gia ở Châu Mỹ, Châu Phi, Châu Á và Châu Âu báo cáo phát hiện được vi rút SARS-CoV-2 trên 20 loài động vật khác nhau (như mèo, chó, chồn nâu Bắc Mỹ, rái cá, chồn cảnh, sư tử, hổ, pumas, báo tuyết, khỉ đột, hươu đuôi, trắng, mèo săn cá, Binturong, South American coati, linh cẩu dorm, linh miêu Á-Âu, linh miêu Canada, hà mã, chuột đồng, hươu, ...). Mặc dù vậy, các nhà khoa học vẫn chưa xác định được loài động vật đóng vai trò là vật chủ trung gian làm lây lan vi rút từ ổ chứa tự nhiên (có thể là loài dơi móng ngựa cư trú tại khu vực Châu Á) sang người. Hầu hết các trường hợp động vật nhiễm vi rút SARS-CoV-2 là do lây từ người mắc bệnh COVID 19. Các nghiên cứu trong phòng thí nghiệm và tại thực địa, và quan sát thực tế cho thấy ngoại trừ chồn mink có thể lây truyền vi rút trong quần thể và lây ngược cho con người, các loài động vật khác (bao gồm gia súc, gia cầm, chó, mèo) không mắc cảm hoặc mắc cảm thấp đối với vi rút và nguy cơ lây truyền vi rút sang người là rất thấp. Với những nguyên nhân nêu trên, Tổ chức Nông nghiệp và Lương thực của Liên Hiệp Quốc (FAO) khuyến cáo không giám sát chủ động vi rút SARS-CoV-2 trên vật nuôi, thay vào đó có thể thực hiện điều tra dịch tễ các trường hợp loài động vật nuôi mắc cảm khi có tiếp xúc với người mắc COVID-19 và/hoặc với động vật khác cùng loài hoặc khác loài đã bị nhiễm vi rút SARS-CoV-2; Điều tra để phát hiện các ổ chứa tiềm tàng của vi rút SARS-CoV-2 và các vật chủ trung gian; Giám thiếu nguy cơ lây lan vi rút bằng cách cách ly động vật nhiễm vi rút, hạn chế tiếp xúc, vệ sinh tiêu độc khử trùng cho đến khi con vật được xét nghiệm âm tính. Đặc biệt FAO đề xuất không khuyến khích giết hủy hoặc từ bỏ động vật dương tính với vi rút SARS-CoV-2 khi không có bằng chứng về sự lây truyền vi rút từ động vật sang người. Việc tiêu hủy động vật nuôi sẽ làm tăng nguy cơ người bị phơi nhiễm với vi rút, làm gia tăng tổn thất kinh tế, và không bảo đảm phúc lợi động vật.

5.Chuyên gia FAO Laurene Aubert trình bày nội dung về "Giới thiệu về sự tham gia của khu vực tư nhân từ Trung tâm Khẩn cấp FAO về các di tích động vật xuyên biên giới ở Châu Á Thái Bình Dương".

Chuyên gia FAO Laurene Aubert trình bày nội dung về "Sự tham gia của khu vực tư nhân - Giới thiệu từ Trung tâm khẩn cấp FAO về các bệnh động vật xuyên biên giới ở Châu Á Thái Bình Dương". Khu vực tư nhân là một cấu phần quan trọng trong ứng phó khẩn cấp tốt hơn để đối phó với dịch bệnh động vật xuyên biên giới, do vậy FAO đã xây dựng "Chiến lược mới về sự tham gia của khu vực tư nhân giai đoạn 2021–2025". Khu vực tư nhân được hướng tới bao gồm: Nông dân và tổ chức của nông dân, các tổ chức và hợp tác xã của người sản xuất, doanh nghiệp siêu nhỏ, nhỏ và vừa, các công ty lớn (các công ty quốc gia và đa quốc gia, bao gồm cả các doanh nghiệp nhà nước), các tổ chức Tài chính, các hiệp hội công nghiệp, thương mại và hiệp hội khu vực tư nhân, và cơ sở từ thiện.

6.Chuyên gia của FAO Damian Tago giới thiệu Chính sách & Lập kế hoạch Tập trung vào Tương lai của FAO

Chuyên gia FAO Damian Tago giới thiệu về Chính sách & Lập kế hoạch tập trung vào tương lai của FAO, theo đó trước một thế giới năng động nhưng tiềm ẩn nhiều nguy cơ tác động đến khí hậu, môi trường, đa dạng sinh học, kinh tế, dịch bệnh, ... chúng ta cần có một công cụ chung để lập kế hoạch chiến lược. Mục tiêu của công cụ này bao gồm: (i) Thảo luận và xác nhận các dự báo có liên quan đến ngành chăn nuôi; (ii) Xác định các xu hướng và thách thức đang nổi lên có thể ảnh hưởng đến sự phát triển của ngành chăn nuôi; (iii) Thiết lập đội ngũ chuyên trách và nâng cao năng lực về Lập kế hoạch & Chính sách tập trung vào Tương lai; và (iv) Tạo đối thoại chính sách toàn diện bằng cách thu hút các bên liên quan, bao gồm cả khu vực tư nhân, vào quá trình chính sách để họ có thể góp phần đạt được tương lai mong muốn nhất.

Tiến sỹ Nguyễn Văn Long thay mặt Lãnh đạo Cục Thú y cảm ơn các diễn giả và các đại biểu đã tham dự cuộc họp và mong muốn tiếp tục duy trì hình thức họp chuyên môn định kỳ này với các nội dung ngày càng phong phú, thực chất, giúp các địa phương xử lý được những khó khăn, bất cập trong công tác kiểm soát các dịch bệnh nguy hiểm trên động vật, bệnh lây truyền từ động vật sang người. Lãnh đạo Cục trân trọng cảm ơn sự hỗ trợ của các công ty Boehringer Ingelheim, MTS, Vetvaco, Navetco đối với Cục Thú y để có thể tổ chức thành công những cuộc họp kỹ thuật trong thời gian vừa qua./.

Phòng dịch tễ

Cục Thú Y

TIN TỨC

TÌNH HÌNH BỆNH ĐẠI Ở CÁC TỈNH MIỀN ĐÔNG NAM BỘ NĂM 2021-2022 VÀ CÁC CHƯƠNG TRÌNH HÀNH ĐỘNG TRONG THỜI GIAN TỚI

Vì rút Đại thuộc họ *Rhabdoviridae*, giống *Lyssavirus*. Tại Việt Nam, các chương trình giám sát vì rút, giải trình tự gen trong giai đoạn 2016 – 2020 cho thấy:

- ➊ Phần lớn vì rút Đại lưu hành tại Việt Nam thuộc nhóm SEA1 có tương đồng với SEA1 lưu hành tại Trung Quốc;
- ➋ Có 02 mẫu thuộc nhóm SEA3 lưu hành tại Lào và Campuchia;
- ➌ Có 01 mẫu phân lập được ở bò, tương đồng 97% với nhóm virus lưu hành tại Lào.

Nguồn bệnh, thời gian ủ bệnh và thời kỳ lây truyền

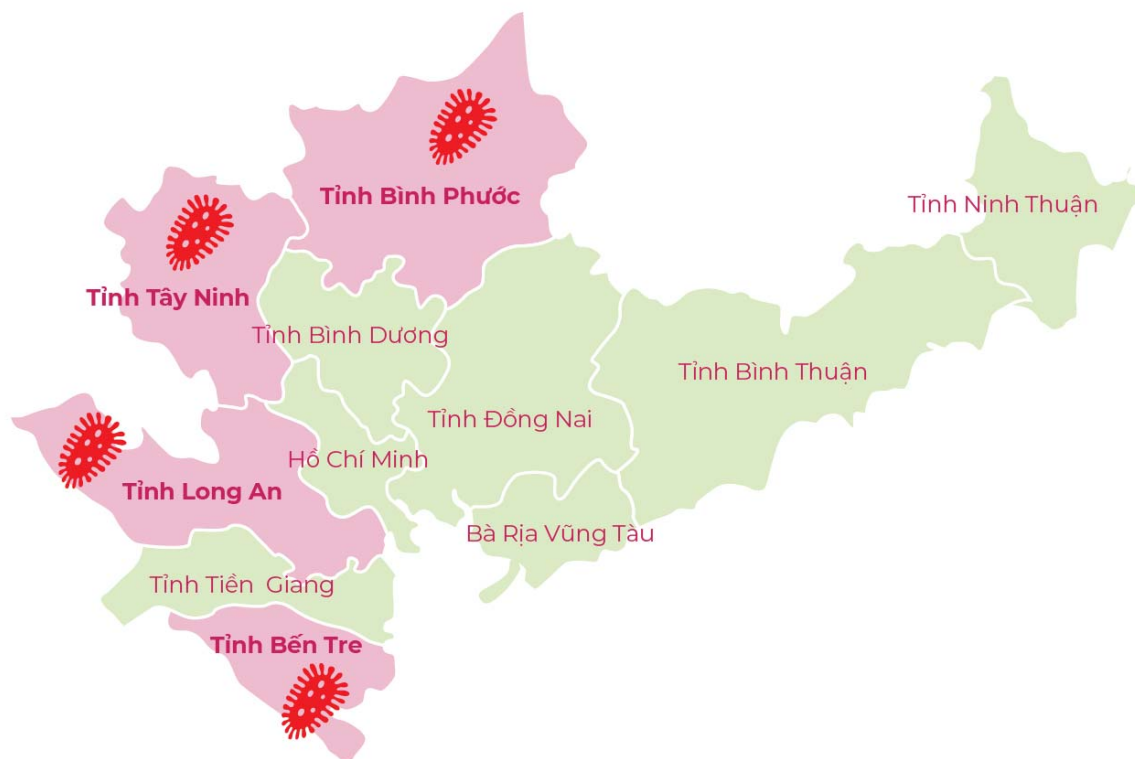
Ở Việt Nam, chó và mèo là nguồn truyền bệnh Đại chủ yếu. Trên người thời gian ủ bệnh từ 1 - 3 tháng sau phơi nhiễm. Thời gian ủ bệnh phụ thuộc vào độc lực của vì rút, tình trạng nặng nhẹ của vết cắn, vị trí của vết cắn, khoảng cách từ vết cắn đến hệ thần kinh trung ương, số lượng vì rút xâm nhập,... Vết cắn càng nặng và gần thần kinh trung ương thì thời gian ủ bệnh càng ngắn.

Thời kỳ lây truyền ở chó nhà là từ 3-7 ngày (tối đa là 10 ngày) trước khi chó có triệu chứng đại.

Ở người, vì rút đào thải qua các chất tiết (nước bọt, nước mắt, nước tiểu ...) của người bệnh trong suốt thời gian phát bệnh.

Theo báo cáo tại hội nghị giao ban vùng của Chi cục Thú y vùng VI ngày 29/07/2022 tình hình kiểm soát bệnh đại trên chó ở địa phương còn rất nhiều bất cập.

Thời gian	Số ca	Tỉnh/thành
Năm 2022 (tháng 1-6)	10	Bến Tre (8 ca) Tây Ninh (1 ca) Long An (1 ca)
Cùng kỳ năm 2021	4	Long An (2 ca) Tây Ninh (1 ca) Bình Phước (1 ca)

... Tình hình bệnh dại ở các tỉnh miền đông nam bộ năm 2021-2022 và các chương trình hành động trong thời gian tới

Nhận định tình hình: Nguy cơ bệnh Dại tiếp tục xuất hiện trong thời gian tới khá cao, do:

- (1) Công tác quản lý đàn chó còn lỏng lẻo, người nuôi chó không chấp hành việc đăng ký, nuôi nhốt chó, đeo rọ mõm, tình trạng chó thả rông phổ biến dẫn đến cắn nhiều người trọng thương, cắn chết người,...
- (2) Tỷ lệ tiêm phòng vắc xin Dại cho đàn chó nuôi tại nhiều địa phương đạt thấp, chỉ khoảng 20-30% tổng đàn, trong khi để khống chế bệnh Dại, tỷ lệ này phải đạt tối thiểu là 70%;
- (3) Công tác tuyên truyền về phòng, chống bệnh Dại chưa được thường xuyên;
- (4) Chủ quan không đi tiêm vắc xin điều trị dự phòng bệnh Dại sau khi bị chó cắn;

Thiệt hại sức khỏe

- Bệnh Dại đã tồn tại ở Việt Nam hàng chục năm qua nhưng chưa thanh toán được, hằng năm vẫn có hàng trăm người chết vì bệnh Dại, cụ thể:

Từ năm 2010 đến tháng 07/2021 trên cả nước có 997 người tử vong do bệnh Dại (trung bình mỗi năm có trên 83 người bị tử vong), là một trong những bệnh có tỷ lệ chết cao nhất so với các bệnh truyền nhiễm ở nước ta (tỷ lệ chết của bệnh Dại trên người lên tới 100% khi đã lên cơn Dại);

Tổn thất rất lớn về kinh tế-xã hội.

Khoảng 99%

trường hợp mắc bệnh dại ở người là do bị chó nhiễm bệnh cắn

Hơn 95%

ca bệnh dại gây tử vong trên thế giới xảy ra ở Châu Phi và Châu Á

Hơn 80%

trường hợp mắc bệnh dại xảy ra ở các vùng nông thôn

4/10

trường hợp tử vong do bệnh dại là ở trẻ em

Số liệu từ OIE

Theo OIE, Trong hơn 4.000 năm, bệnh dại đã hoành hành ở hầu hết mọi nơi trên thế giới và nhiều nỗ lực đã được thực hiện để loại bỏ nó. Hầu hết các trường hợp tử vong do bệnh dại, cả ở người và động vật, là do không được tiếp cận đầy đủ các nguồn lực y tế và điều trị dự phòng. Điều này có nghĩa là các quốc gia có thu nhập thấp bị ảnh hưởng bởi căn bệnh này.

Tại Việt Nam, theo Văn phòng Đối tác Một sức khỏe của Bộ Nông nghiệp và PTNT, trong giai đoạn 2005 – 2014 (10 năm), tổng tổn thất về kinh tế do dịch bệnh Dại tại Việt Nam

là khoảng 719 triệu Đô la Mỹ, tương đương khoảng 15.000 tỷ đồng (trung bình mỗi năm tổn thất khoảng 71,9 triệu đô la, tương đương 1.500 tỷ đồng).

Nếu tính chi phí tiêm phòng cho đàn chó thì chỉ tiêu tốn 22.000 đồng/con chó (khoảng 1,06 đô la Mỹ). Trong khi đó nếu bị chó, mèo cắn, chi phí cho một bệnh nhân điều trị sau phơi nhiễm lên tới 3.413.000 đồng/bệnh nhân (khoảng 153 đô la Mỹ) cao gấp 150 lần so với tiêm phòng cho chó.

Như vậy, việc tiêm vắc xin phòng bệnh Dại trên đàn chó có chi phí thấp, hiệu quả lâu dài và bền vững, kết hợp với các biện pháp quản lý đàn chó nuôi để giảm thiểu việc chó cắn người và truyền bệnh Dại cho người, từ đó tiến tới ngăn chặn hiệu quả bệnh Dại trên người.

Ngoài ra, tác động về tâm lý sức khoẻ tinh thần là những địa phương có nguy cơ cao về bệnh Dại, người dân thường xuyên sống trong lo âu, sợ hãi, hoặc bị ám ảnh bởi những sự mất mát của những người thân quen.

Hành động chúng ta

Cho đến nay, kiểm soát khống chế loại trừ bệnh dại ở một vài quốc gia vẫn còn đang tiếp tục. Trong đó, tại Việt Nam chương trình quốc gia phòng chống bệnh dại giai đoạn 2022-2030 được Bộ NN&PTNT ban hành được xem là rất hữu ích trong các hành động mục tiêu được mô tả rất cụ thể với mong muốn kiểm soát được bệnh Dại trên đàn chó nuôi và không có người tử vong vì bệnh Dại vào năm 2030.

Và một điều rất quan trọng, nếu một người bị động vật nghi dại cắn hoặc cào, hoặc liếm vào vết thương hở, cá nhân đó phải ngay lập tức phải xử lý vết thương rửa ngay thật kỹ vết thương bằng xà phòng dưới vòi nước mạnh ít nhất là 5 phút rồi tiến hành sát trùng vết thương bằng dung dịch cồn 70% hoặc dung dịch iode điều này có thể giảm thiểu số lượng các hạt virus tại chỗ nhiễm. Sau đó phải đến cơ sở y tế ngay lập tức để được điều trị kịp thời.

Con người nuôi động vật có nhiều mục đích, trong đó chó, mèo được đa số gia đình xem như làm bạn bởi vì nó có thể đọc được, hiểu được cảm xúc của người chủ. Chúng có thể là bạn, là niềm vui khi xa nhà, là một phần của gia đình, đó là niềm hạnh phúc của người khác, là những người cô đơn có con chó con mèo bầu bạn, là một kỷ ức của tuổi thơ lớn lên cùng thú cưng của gia đình. Do đó, khi nuôi dưỡng chúng ta cần phải có trách nhiệm chăm sóc, yêu thương và tiêm phòng vắc-xin phòng bệnh đầy đủ, thực hiện nghiêm túc theo hướng dẫn qui định của cơ quan chuyên ngành. Bảo vệ sức khoẻ cho động vật là bảo vệ sức khoẻ cho con người.

Tài liệu tham khảo

<https://www.woah.org/en/disease/rabies/>

Báo cáo hội nghị giao ban vùng năm 2022 của Chỉ cục Thú y vùng VI

Chương trình quốc gia phòng chống bệnh dại giai đoạn 2022-2030 được Bộ NN&PTNT ban hành

BS thực sĩ Thú Y Nguyễn Thanh Phương

Giám đốc phòng thí nghiệm của CCTY Vùng VI

TIN TỨC

TÁC ĐỘNG LÂU DÀI CỦA DỊCH TẢ LỢN CHÂU PHI ĐỐI VỚI NGÀNH CHĂN NUÔI LỢN VIỆT NAM

Để hiểu rõ về những diễn biến gần đây của ngành chăn nuôi lợn, cần nhắc nhở chúng ta về tầm quan trọng đáng kể của nó. Việt Nam đứng thứ 6 về sản xuất thịt lợn toàn cầu, đứng thứ nhất trong khu vực sau Trung Quốc, với sản lượng gần 2,5 triệu tấn. Sản lượng thịt lợn chiếm 65-70% tổng sản lượng thịt trong nước. Theo truyền thống, thịt lợn được nấu chín và tiêu thụ trong các hộ gia đình thay vì thịt bò, một loại thịt dành cho ngày lễ, được tiêu thụ trong các nhà hàng và thịt gia cầm, được tiêu thụ trong các nhà hàng thức ăn nhanh và bữa ăn tại trường học. Đây cũng là loại thịt được tiêu thụ nhiều nhất và là nguồn cung cấp calo và protein động vật chính.

Dịch tả lợn Châu Phi (DTLCP) đã hoành hành khu vực này cách đây 3 năm, và nó đã ảnh hưởng đến Việt Nam kể từ tháng 2 năm 2019 tiếp tục làm thay đổi đáng kể cơ cấu ngành chăn nuôi. Nếu xét về số lượng chết và tiêu hủy cùng nhau, DTLCP đã gây ra thiệt hại khoảng 6 triệu con lợn vào năm 2019. Năm 2021, gần 280.000 con đã bị chết do DTLCP, nhiều hơn gấp ba lần con số vào năm 2020. So với mức độ sau DTLCP (31 triệu con vào tháng 1 năm 2019), sự sụt giảm tổng đàn lợn do DTLCP tổng cộng vào năm 2020 ở Việt Nam là 20%. Đến giữa năm 2021, khoảng trống này đã được lấp đầy một phần và đàn lợn ước đạt 28 triệu con. Sự phục hồi này sẽ không ảnh hưởng tới một số sự tăng mạnh về giá cả, về cách thức buôn bán và tiêu dùng và trong cơ cấu của chính sản xuất 1,2,3.

Trong năm 2020, sản lượng thịt lợn sụt giảm đã gây ra cuộc khủng hoảng giá thịt lợn chưa từng có. Sau khi giá sụt giảm đáng kể trong những tháng đầu năm 2021 cùng với sự tiến bộ mạnh mẽ của nguồn cung (người nông dân bán gia súc trước khi bị dịch bệnh trong khi người tiêu dùng cố gắng giảm mua), giá thịt lợn trong nước đã tăng hơn gấp ba lần giữa tháng 5 năm 2019 và tháng 5 năm 2020 đạt mức gần 100.000 đồng/kg (44 đô la Mỹ). Ngay cả khi giá đã hạ kể từ đó, chúng được kỳ vọng sẽ vẫn giữ ở mức cao, do giá đầu vào chăn nuôi (thức ăn, lợn giống ...) tăng và dịch bệnh DTLCP vẫn đang tiếp diễn. Tuy nhiên, đến tháng 10/2021, các chuyên gia ghi nhận giá heo trên thị trường trong nước giảm mạnh, xuống còn 35.000 đồng/kg, thấp hơn giá thành sản xuất. Điều này có thể được giải thích là do tiêu thụ giảm do các biện pháp giãn cách xã hội mà quốc gia này thực hiện để đối mặt với làn sóng thứ 4 của đại dịch Covid 19, mà còn do rất nhiều khoản đầu tư được thực hiện trong giai đoạn 3.

Trong năm 2020, sự sụt giảm nguồn cung nội địa dẫn tới sự tăng đột biến nhập khẩu lợn sống, thịt lợn và các sản phẩm thịt lợn. Nhập khẩu thịt lợn và các sản phẩm từ thịt lợn của Việt

Nam đạt mức kỷ lục 252.400 tấn với các nhà cung cấp chính là Nga, Liên minh châu Âu, Brazil, Hoa Kỳ và Canada, tăng gần 38% so với cùng kỳ năm 2019. Việt Nam cho phép, lần đầu tiên nhập khẩu lợn hơi từ Thái Lan để chăn nuôi / giết mổ bắt đầu từ tháng 6 năm 2020, để bù đắp cho sự thiếu hụt thịt lợn trong nước, Thái Lan chiếm 79% trong tổng số 44.000 con lợn giống được nhập khẩu trong năm đó. Tháng 11 năm ngoái, theo yêu cầu của Hoa Kỳ, Việt Nam đã chấp nhận xem xét lại mức thuế tối huệ quốc (MFN) đối với thịt lợn đông lạnh và sẽ hạ mức thuế từ 15 xuống 10% có hiệu lực vào tháng 7 năm 2022.

Cuối cùng, toàn bộ cơ cấu sản xuất đã thay đổi. Các hộ gia đình quy mô nhỏ, không có đủ phương tiện tài chính cần thiết để đầu tư vào an toàn sinh học và di truyền, đã bị ảnh hưởng nghiêm trọng, và trong khi trước đây họ có số lượng lớn lợn, ước tính giờ đây họ chỉ chiếm 48% sản lượng. Tốc độ tái sản xuất tăng nhanh chủ yếu ở các hoạt động chăn nuôi lợn công nghiệp, với việc đầu tư vào các hoạt động chăn nuôi lợn tổng hợp theo chiều dọc, quy mô lớn, công nghệ cao. Năm 2020, Việt Nam chứng kiến làn sóng đầu tư chưa từng có vào lĩnh vực chăn nuôi nói chung và chăn nuôi lợn nói riêng với các khoản đầu tư quan trọng từ New Hope, hợp tác giữa Tập đoàn De Heus (Hà Lan) và Tập đoàn Hùng Nhon, Japfa Comfeed Vietnam Co, Masan Meatlife, Thadi, Hòa Phát, Greenfeed và Hoàng Anh Gia Lai.

Những thay đổi khác nhau này đã được Chính phủ giám sát chặt chẽ và đồng hành. Đầu năm 2008, Chiến lược Chăn nuôi đến năm 2020 đã làm thay đổi sâu sắc định hướng chính sách phát triển nông nghiệp theo hướng công nghiệp hóa nhanh 4. Luật Chăn nuôi năm 2018 có hiệu lực thực hiện tham vọng của đất nước trong việc chuyển đổi ngành chăn nuôi thành một ngành công nghiệp hiện đại, đáp ứng các tiêu chuẩn quốc tế về an toàn sức khỏe, chất lượng sản xuất, phúc lợi động vật và quản lý môi trường. Vào tháng 7 năm 2020, "Kế hoạch quốc gia phòng, chống bệnh Dịch tả lợn Châu Phi, giai đoạn 2020 - 2025" đã được thông qua và đặt ra các mục tiêu về kiểm soát DTLCP, ứng dụng an toàn sinh học ở trang trại chăn nuôi lợn và phát triển năng lực phòng thí nghiệm. Kế hoạch cũng xác định các điều kiện tái sản xuất, yêu cầu lấy mẫu, giám sát và điều kiện tiêu hủy và chuyển đến lò giết mổ, cũng như mục tiêu của việc thiết lập một số chuỗi chăn nuôi sạch bệnh DTLCP. Việt Nam đang hướng tới mục tiêu giảm tỷ trọng đàn lợn và tăng tỷ trọng đàn gia cầm, gia súc trong cơ cấu đàn vật nuôi. Dự báo đến năm 2025, sản lượng thịt và gia cầm đạt 5,0 - 5,5 triệu tấn, trong đó thịt lợn chiếm 63 - 65%.

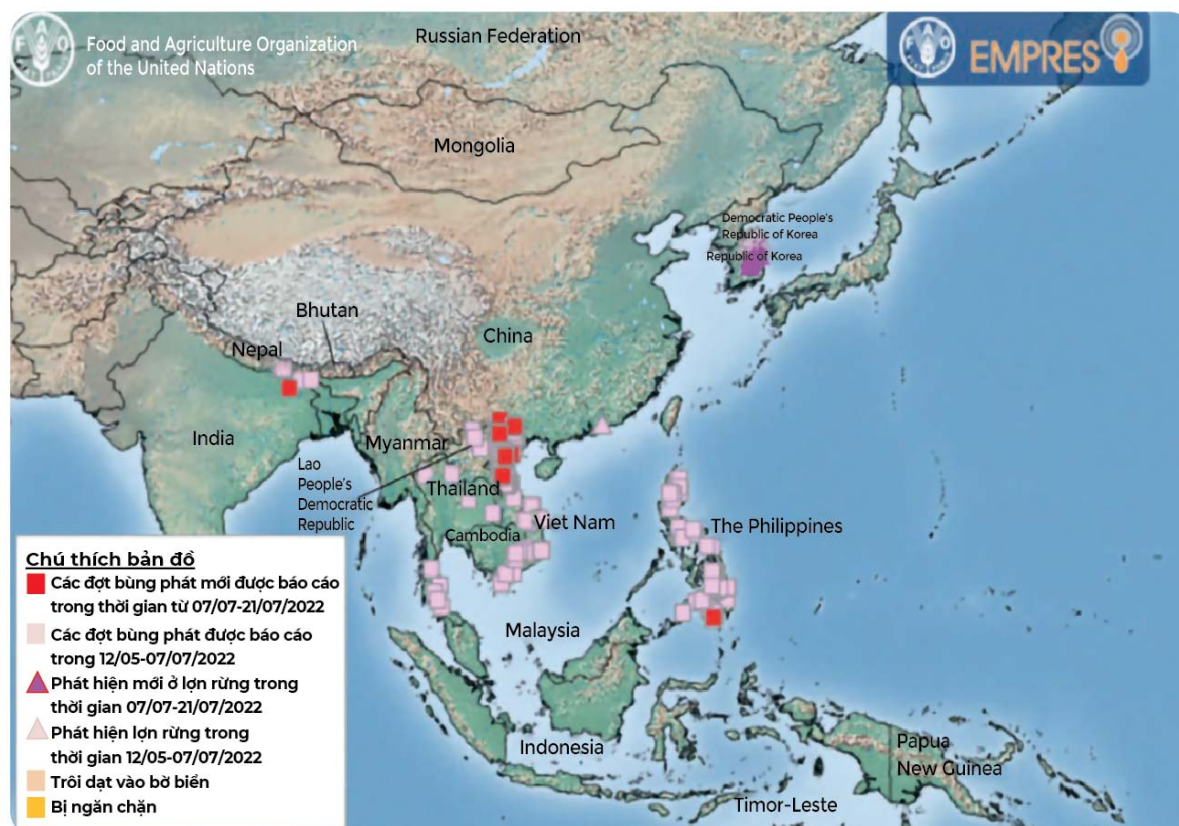
Tháng 9 năm ngoái, USDA đã thông báo rằng một trong những ứng cử viên vắc-xin Bệnh Dịch Tả Lợn Châu Phi (VDTLCP) của họ đã được chứng minh là có khả năng ngăn ngừa và bảo vệ hiệu quả cả các giống lợn châu Âu và châu Á chống lại dòng vi-rút châu Á đang lưu hành hiện nay.

Các nhà nghiên cứu tiếp tục xác định tính an toàn và hiệu lực của vắc xin trong điều kiện sản xuất thương mại với đối tác thương mại tại Việt Nam là Công ty Cổ phần thuốc Thú y Trung ương Navetco⁵.

Trường Thú y Quốc gia Pháp - France Vétérinaire International (ENS-VFI) và Viện Công nghiệp chăn nuôi lợn của Pháp (IFIP) sẽ khởi động vào đầu năm 2022 một dự án hợp tác nhằm tăng cường các biện pháp an toàn sinh học trong ngành chăn nuôi lợn ở 4 nước ASEAN bao gồm Việt Nam, nhờ sự tài trợ tổng cộng 900.179 USD trong vòng 3 năm từ nguồn Cơ sở Phát triển Thương mại và Tiêu chuẩn (STDF).

Mục tiêu tổng thể của dự án bao gồm đảm bảo thương mại thịt lợn và các sản phẩm thịt lợn trong bối cảnh DTLCP lan rộng thông qua tập huấn cho các công chức thú y (các biện pháp SPS), nông dân và người điều hành chăn nuôi lợn (các phương tiện cạnh tranh và an toàn sinh học) và nhân viên phòng thí nghiệm (chẩn đoán DTLCP và các bệnh động vật xuyên biên giới khác)⁶.

...Tác động lâu dài của dịch tả lợn châu phi đối với ngành chăn nuôi lợn việt nam

Hình 1: Tình hình DTLCP tại CHÂU Á vào tháng 1 năm 2022 (trong 10 tuần qua) - nguồn: FAO

DTLCP dường như đã được thiết lập lâu dài trên toàn châu Á. Là một bệnh động vật xuyên biên giới 8, DTLCP có khả năng làm gián đoạn hoặc kìm hãm hoạt động buôn bán gia súc và các sản phẩm chăn nuôi trong phạm vi quốc gia hoặc quốc tế. Mặc dù các ổ dịch được báo cáo dịch tễ vẫn còn giới hạn mức độ lớn hoặc nhỏ ở một số quốc gia nhất định (Campuchia, Myanmar, Philippines, Indonesia, Trung Quốc), vì rút đường như đã được duy trì ở Việt Nam.

Với sự phát triển của DTLCP hiện nay, không thể dự đoán trước được sự phục hồi toàn bộ đàn lợn của Việt Nam cho đến sau năm 2025 và yêu cầu các biện pháp quan trọng để thúc đẩy an toàn sinh học, trong một khuôn khổ toàn cầu hơn có tính đến cách tiếp cận tổng thể Một sức khỏe và sự cần thiết phải chống lại sự phát triển của hiện tượng kháng kháng sinh 9.

Tài liệu tham khảo:

- https://www.fao.org/ag/againfo/programmes/en/empres/DTLCP/situation_update.html
- <https://www.fas.usda.gov/data/vietnam-african-swine-fever-update>
- <https://rr-asia.oie.int/en/projects/DTLCP/situational-updates-of-DTLCP/>
- <https://vietnamnews.vn/economy/1066423/lower-pig-price-causes-difficulties-for-recovery-of-husbandry-industry.html>
- <https://agritrop.cirad.fr/593983/>
- <https://www.ars.usda.gov/news-events/news/research-news/2021/usdas-vaccine-candidate-successful-in-blocking-spread-of-african-swine-fever-virus/>
- <https://us4.campaign-archive.com/?u=1dd65e410f4f874eaf3175abc&id=d84b359205>
- <https://www.fao.org/ag/againfo/programmes/en/empres/diseases.asp>
- <https://theconversation.com/de-leurope-a-lasie-le-role-cle-des-elevages-de-porcs-dans-lemergence-des-pandemies-155617>

Marion Chaminade

Tin tức về lĩnh vực nông nghiệp và thực phẩm trong ASEAN.
Đại sứ quán Pháp tại Hà Nội và Singapore.
Cơ quan kinh tế vùng tại Singapore.

GÓC KHOA HỌC

TÓM TẮT ĐÁNH GIÁ NGUY CƠ VỀ DỊCH BỆNH ĐẠI Ở TỈNH BẾN TRE 6 THÁNG CUỐI NĂM 2022

Bệnh dại là bệnh truyền nhiễm cấp tính nguy hiểm do vi rút gây ra, truyền từ động vật sang người thông qua vết cắn, cào, liếm. Ở Việt Nam, vật chủ lây truyền bệnh chính là chó, mèo. Năm 2020, cả nước đã ghi nhận 76 người chết do bệnh dại, năm 2021 là 54 trường hợp, trong đó khu vực miền Nam có 22 ca, cao nhất là Bến Tre với 8 tử vong. Trong 5 tháng đầu năm cả nước đã xảy ra 22 ca với 16 trường hợp tử vong ở miền Nam trong đó tỉnh Bến Tre chiếm 5 ca cao nhất cả nước.

Nguy cơ và tác động các ca tử vong do bệnh dại trên người tại Bến Tre từ tháng 5-12/2022 như thế nào?

Bến Tre là một tỉnh ở vùng đồng bằng Sông Cửu Long, tiếp giáp với Tiền Giang, Vĩnh Long và Trà Vinh, có diện tích là 230.000 km², dân số: 1.273.722 người, 9 huyện, thành phố và 157 xã, phường, thị trấn.

Tình hình bệnh dại trên người ở tỉnh Bến Tre: từ năm 2019 đến tháng 4/2022 tỉnh ghi nhận 17 trường hợp tử vong bệnh dại trên người, tại 6/9 huyện, thành phố.

- ▶ Năm 2019: 1 ca tử vong; số người phải điều trị dự phòng: 4.844 người
- ▶ Năm 2020: 3 ca tử vong; số người phải điều trị dự phòng: 9.400 người
- ▶ Năm 2021: 8 ca tử vong; số người phải điều trị dự phòng: 11.384 người
- ▶ Tháng 1-5/2022: 5 ca tử vong; số người phải điều trị dự phòng: 6.122 người

Tình hình bệnh dại ở động vật: Trong 4 tháng đầu năm 2022, tỉnh Bến Tre ghi nhận 02 ổ dịch trên động vật tại 9 huyện/thành phố, trong đó 1 ổ dịch đã kết thúc.

Tổng số mẫu bệnh phẩm dương tính với vi rút dại trên động vật: 6/6 (3 tháng cuối năm và 3 tháng đầu năm 2022).

Tỉ lệ tiêm phòng dại chó như sau:

- ▶ Năm 2019: 16,9% tổng đàn 195.573 con
- ▶ Năm 2020: 15% tổng đàn 213.422 con
- ▶ Năm 2021: 10,2% của tổng đàn 212.016 con

Công tác quản lý đàn chó tại địa phương còn lỏng lẻo (chỉ có 1/157 xã phường quản lý tốt tổng đàn), mặc dù có những phối hợp với y tế tập huấn phòng chống bệnh dại cho các ban ngành, đoàn thể xã, phát tờ rơi phòng chống bệnh dại cũng như ban hành các văn bản phòng chống bệnh dại trên động vật.

Công tác phối hợp, trao đổi thông tin giữa ngành Y tế và ngành Thú y:

Trung tâm kiểm soát bệnh tật tỉnh và Chi cục Chăn nuôi Thú y đã cử cán bộ đầu mối phụ trách, chia sẻ thông tin

ngay khi có tử vong trên người hoặc khi có mẫu xét nghiệm trên động vật dương tính với vi rút dại. Hai ngành đã phối hợp điều tra, xử lý dịch, tập huấn, chia sẻ thông tin kết quả tiêm phòng vắc xin phòng bệnh dại trên người cũng như tổ chức họp để tìm các giải pháp tăng cường công tác phòng bệnh dại tại địa phương.

Sở Y tế, Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn đã tổ chức họp tìm các giải pháp để giảm tỉ lệ tử vong do bệnh dại trên người và nâng cao tỉ lệ tiêm phòng đàn chó trên toàn tỉnh. Các sở đã tham mưu ủy ban nhân dân tỉnh ban hành văn bản phòng chống bệnh dại tại địa phương.

Các hoạt động phòng chống bệnh dại trên người tại Bến Tre: Điều tra và xử lý ổ dịch

1. Ngay khi nhận thông tin ca dại trên người, Trung tâm kiểm soát bệnh tật báo ngay lãnh đạo đơn vị và báo cho địa phương để xác minh số liệu tử vong. Sau đó, Trung tâm kiểm soát bệnh tật phối hợp với địa phương để điều tra, xử lý dịch và báo cáo theo quy định.

2. Trước diễn tiến phức tạp của tình hình bệnh dại trên người, Trung tâm kiểm soát bệnh tật đã ban hành hoặc tham mưu sở y tế ban hành các văn bản tăng cường phòng chống bệnh dại.

- Theo dõi chặt chẽ tình hình bệnh dại trên người và nhắc nhở đối tượng nguy cơ tiêm phòng theo lịch.

- Ban chỉ đạo phòng chống bệnh truyền nhiễm tại địa phương thường xuyên họp và kiện toàn các hoạt động cần thiết.

- Trên 11 điểm tiêm vắc xin phòng dại người ở tất cả các huyện (9), thành phố của tỉnh. Bệnh nhân đến tiêm phòng dại được thực hiện theo đúng quy trình tiêm chủng cũng như ghi chép phiếu theo dõi cá nhân, khám, tư vấn, xử lý vết thương, chỉ định phác đồ điều trị dự phòng một cách chặt chẽ. Thông tin được ghi đầy đủ và báo cáo theo quy định của chương trình trong sổ theo dõi bệnh nhân tiêm vắc xin và huyết thanh kháng dại.

- Thực hiện việc bảo quản và vận chuyển vắc xin và huyết thanh kháng dại theo đúng quy định, có tủ bảo quản riêng (không sử dụng chung với chương trình Tiêm chủng mở rộng).

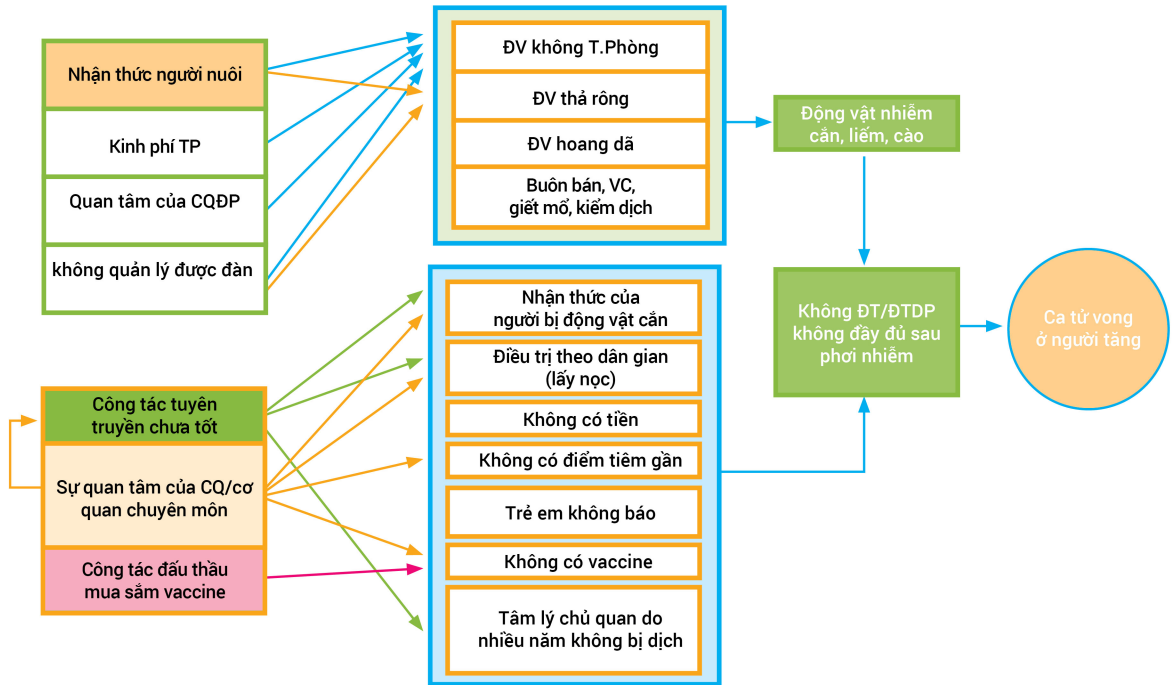
- Thực hiện thường xuyên công tác giám sát tại địa phương lồng ghép với hoạt động phòng chống dịch.

- Tổ chức tập huấn chuyên môn cho tuyến dưới, cho cán bộ trạm y tế, y tế trường học, y tế ấp hằng năm.

- Thông tin về phòng chống bệnh dại được phổ biến trên đài phát thanh của huyện, xã phường, thị trấn, trường học, qua họp tổ tự quản, họp ban ngành đoàn thể địa phương, phát tờ rơi, trên trang web của Trung tâm kiểm soát bệnh tật và mạng xã hội Facebook.

BẢN TIN THÚ Y CẬP NHẬT

...Tóm tắt đánh giá nguy cơ về dịch bệnh dại ở tỉnh Bến Tre 6 tháng cuối năm 2022

Các yếu tố trên cho thấy tử vong do bệnh dại người ở Bến Tre từ tháng 5 đến tháng 12/2022 là cao và sự tác động ở mức độ vừa phải, ước tính khả năng có thể xảy ra dịch, tuy không chắc chắn. Ngoài các phương án quản lý nguy cơ, địa phương phải cung cấp đầy đủ vắc xin cho những người bị phơi nhiễm. Các cơ quan chính quyền địa phương cần siết chặt công tác tiêm phòng, quản lý đàn chó và ban hành các văn bản chỉ đạo quyết liệt công tác phòng, chống bệnh dại trên địa phương.

Tóm lại, tình hình bệnh dại ở Bến Tre đang diễn biến phức tạp, sự lưu hành của vi rút trên động vật và số người chết cao nhất nước. Chó chủ yếu được nuôi thả rông trong khi công tác quản lý còn nhiều yếu kém. Tỷ lệ tiêm phòng đàn chó mèo qua các năm đạt thấp. Vẫn có những trường hợp người dân chữa bệnh bằng phương pháp dân gian sau khi bị chó cắn, số liệu thống kê chỉ thể hiện số người đến tiêm phòng dại tại các điểm tiêm sau khi bị phơi nhiễm. Một số điểm tiêm phòng dại trên địa bàn huyện từ đầu năm đến nay vẫn chưa có vắc xin.

Kế hoạch quản lý nguy cơ mà Ban chỉ đạo cần xem xét gồm:

- ▶ Cho phép các điểm tiêm phòng dại tự mua vắc xin đại không thông qua đấu thầu để kịp thời cung cấp đầy đủ cho người bị phơi nhiễm điều trị dự phòng bệnh dại ngay lập tức.
- ▶ Chính quyền địa phương thực hiện nghiêm túc công tác tiêm phòng và quản lý đàn chó theo quy định của luật thú y.
- ▶ Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Bộ Y tế có công văn yêu cầu Ủy ban nhân dân tỉnh Bến Tre tăng cường chỉ đạo công tác phòng, chống bệnh dại trên địa bàn tỉnh.

- ▶ Sở Y tế phối hợp với Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn tham mưu Ủy ban Nhân dân tỉnh các biện pháp/ban hành văn bản tăng cường công tác phòng, chống bệnh dại và quản lý đàn chó có hiệu quả.

Ban chỉ đạo cần theo dõi các kế hoạch truyền thông về nguy cơ xảy ra dịch bệnh dại để

- ▶ Đảm bảo người bị phơi nhiễm được tiếp cận thông tin và phải được tiêm phòng vắc xin đủ liều.
- ▶ Cơ quan chính quyền địa phương quyết liệt chỉ đạo và giám sát công tác tiêm phòng, quản lý đàn chó theo luật chăn nuôi, thú y.

Đề xuất cho đến khi đánh giá nguy cơ tiếp theo: thực hiện các biện pháp can thiệp mạnh càng sớm càng tốt, từ tháng 6/2022 đến tháng 12/2022 và duy trì các biện pháp can thiệp trong những năm tiếp theo.

Lê Thị Diễm Phương¹

Nguyễn Trung Dũng¹

Trần Thị Phương Liên²

BS TS Nguyễn Thị Thanh Hương³

1. Trung tâm kiểm soát bệnh tật tỉnh Bến Tre
2. Chi Cục Thú y Bến Tre
3. Viện Vệ sinh Dịch tễ Trung ương

HUYỆN ĐỨC HUỆ, VIỆT NAM: CHƯƠNG TRÌNH TIÊM PHÒNG ĐẠI

Tổng quan:

BẢN ĐỒ DỊCH TỄ VỊ TRÍ Ổ DỊCH BỆNH ĐẠI XÃ MỸ BÌNH - HUYỆN ĐỨC HUỆ (Tháng 11/2019)

CHÚ THÍCH

- Vị trí ổ dịch Đại
- Xã có dịch (Xã Mỹ Bình)
- Xã bị dịch uy hiếp

Hình 1. Huyện Đức Huệ

Châu Á có số người chết vì bệnh dại lớn nhất hàng năm.

Boehringer Ingelheim, nhà lãnh đạo toàn cầu về phòng chống bệnh dại, tham gia lực lượng với các bác sĩ thú y, chủ vật nuôi và các tổ chức y tế và chuyên môn lớn để nâng cao nhận thức và giáo dục người dân, hỗ trợ các sáng kiến tiêm phòng cho chó tại địa phương và cung cấp các giải pháp toàn cầu để kiểm soát và loại trừ bệnh dại thông qua việc tiêm phòng chủ động.

Boehringer Ingelheim quan tâm đến sức khỏe của cộng đồng và môi trường chúng ta đang sống, hiện tại và cho các thế hệ sau. Chương trình tiêm phòng bệnh Dại thể hiện cam kết toàn cầu của chúng tôi là Phát triển bền vững - Vì các thế hệ (SD4G) để trở thành một phần của giải pháp, nhằm chống lại các bệnh truyền nhiễm đối với sức khỏe con người và động vật, khi đối mặt với thực tế sức khỏe, xã hội và môi trường của thời đại chúng ta.

Đây là năm thứ hai của Boehringer Ingelheim Việt Nam trong sứ mệnh phòng chống bệnh dại, với mục tiêu tiêm phòng cho 6.400 con chó và mèo ở cộng đồng hoặc có chủ trong năm 2022, tại 11 làng ở huyện Đức Huệ, tỉnh Long An, Việt Nam. Chủ nuôi sẽ được cấp một giấy chứng nhận cho biết tình trạng tiêm phòng của con chó. Cùng với chiến dịch tiêm phòng, được tổ chức trong thời gian 1 tuần, có một chương trình bao gồm giáo dục bệnh dại với cộng đồng địa phương và giáo dục trẻ em cách bảo vệ chống lại bệnh dại. Một nhóm gồm 50 sinh viên được đào tạo bài bản và được tiêm phòng đầy đủ đã tham gia để không chỉ tiêm vắc xin cho các con vật (với mỗi con vật được theo dõi bằng cách sử dụng các công cụ giám sát của tổ chức phi chính phủ Liên minh tonaf cầu về kiểm soát bệnh dại (GARC)) mà còn nâng cao nhận thức cho dân làng về tầm quan trọng của việc bảo vệ người dân của họ bằng cách ngăn ngừa bệnh dại. Họ đến thăm các trường tiểu học trong làng, để giáo dục trẻ em về bệnh dại, thông qua các buổi học tập vui vẻ và tương tác.

Hình 2. Đội sinh viên

... Huyện Đức Huệ, Việt Nam: Chương trình tiêm phòng đại

Các bước tiếp theo:

Chiến dịch đã kết thúc với 99,4% (6.366 con) chó, mèo sống tại 11 thôn ở Đức Huệ được tiêm vắc xin, vượt xa khuyến cáo của WHO về ít nhất 70% số động vật miễn nhiễm trong vùng có nguy cơ để đảm bảo hiệu quả trong việc ngăn chặn tử vong ở người do bệnh dại. Kết quả xuất sắc này thể hiện

sự chung tay hợp tác giữa Trường Đại học Nông Lâm, Công ty Cổ phần Thú y Trung ương (Navetco), Công ty Cổ phần Thuốc Thú y Trung ương (Vetvaco), UBND huyện Đức Huệ và người dân của các thôn ấp, GARC cùng với các đối tác công nghiệp Boehringer Ingelheim.

Hình 3. Tiêm vắc xin cho chó và mèo

Boehringer Ingelheim đặt mục tiêu tiêm phòng cho 12.000 con chó và mèo trên khắp Việt Nam, Philippines, Indonesia và Malaysia vào năm 2022, góp phần vào mục tiêu "Không có bệnh dại vào năm 2030". Boehringer Ingelheim có kế hoạch điều chỉnh các chiến lược thành công đã thực hiện ở Việt Nam (ví dụ như trong lĩnh vực theo dõi và phân tích dữ liệu) cho phần còn lại của chương trình tiêm phòng Dại ở Đông Nam Á.

Do Yew Tan
Giám đốc kỹ thuật, Thủ cánh,
Boehringer Ingelheim Singapore

Amanda Goh
Quản lý dự tri và CSR ASKAN,
Boehringer Ingelheim Singapore

Thais Vila
Trưởng nhóm Dự án Ngăn chặn Bệnh dại,
Boehringer Ingelheim France

Ngoc Thanh Vo
Trưởng bộ phận Thú cảnh,
Boehringer Ingelheim Vietnam

CHIẾN LƯỢC TIÊM PHÒNG BỆNH ĐẠI CHO CHÓ

Bệnh dại vẫn gây ra khoảng 60 000 ca tử vong hàng năm chủ yếu ở châu Á và châu Phi, trong khi ở châu Âu và châu Mỹ, tỷ lệ mắc bệnh dại trên người hiện nay cực kỳ thấp (chỉ có vài trường hợp được báo cáo sau khi tiếp xúc với dơi). Việc tiêm phòng hàng loạt cho chó đã loại bỏ thành công bệnh dại do chó lây truyền tại các khu vực này. Theo WHO, hơn 99% trường hợp mắc bệnh dại ở người là do bị chó (*canis canis*) cắn ngay cả khi động vật hoang dã được coi là ổ chứa vi rút. Trên thực tế, chó nằm ở ranh giới giữa động vật hoang dã và các hộ gia đình.

Vi rút dại rất yếu ngoài môi trường và sự lây truyền của nó chỉ xảy ra khi nước bọt của động vật bị nhiễm bệnh tiếp xúc với da thịt hoặc niêm mạc. Ngoài ra, loài ăn thịt bị nhiễm bệnh đào thải virus ra ngoài sẽ không sống được quá vài ngày sau khi bị lây nhiễm. Những yếu tố này giải thích tại sao bằng cách gây miễn dịch cho ít nhất 70% quần thể chó, chu kỳ lây truyền bị phá vỡ: R0 đặc trưng cho sự lây truyền bệnh dại trở nên nhỏ hơn 1 trong một quần thể như vậy.

Trong nhiều năm, các nhà khoa học đã làm việc để hiểu rõ hơn các chi tiết về việc lây truyền bệnh dại cho người: Con vật nào? Khi nào? Ở đâu? Và bằng cách nào? Để nâng cao hiệu quả của các chiến dịch tiêm phòng, nhằm tiêm phòng tốt hơn cho những con chó dễ bị nhiễm bệnh, cũng cần xem xét khi nào nên tiến hành các chiến dịch và đâu là những vùng có nguy cơ cao hơn về bệnh dại.

Nói chung, dữ liệu thô cho phép thăm dò điều đó đến từ ngành Y tế. Khi ai đó bị chó cắn và tìm kiếm sự trợ giúp y tế, các bác sĩ thường cố gắng tìm hiểu hoàn cảnh của vết cắn và nghe những gì bệnh nhân báo cáo, có thể họ nghi ngờ đã có lây truyền bệnh dại. Điển hình như: một con chó có biểu hiện bất thường, cắn ngẫu nhiên bất cứ thứ gì di chuyển trước mặt mình... Nhưng bệnh dại cũng có thể lây truyền qua những con chó có hành vi bình thường, vì vi rút dại xuất hiện trong nước bọt vài ngày, trước khi bắt đầu xuất hiện các dấu hiệu thần kinh và hành vi.

Đây là lý do tại sao ngoài các ca và thông tin từ bác sĩ người, sự hợp tác với các bác sĩ thú y liên quan đến vết thương do chó cắn người là rất cần thiết: việc giám sát động vật đã gây ra vết cắn là vô cùng quan trọng. Quy tắc rất đơn giản: Nếu con vật bị cắn không có bất kỳ dấu hiệu nào của bệnh dại trong 10 ngày sau khi cắn, bác sĩ thú y có thể đánh giá rằng không có vi rút dại trong nước bọt vào ngày bị cắn. Điều này đòi hỏi việc khám lâm sàng chính xác vì bất kỳ dấu hiệu bất thường nào cũng có thể làm dấy lên nghi ngờ mắc bệnh dại (không chỉ những biểu hiện điển hình về thần kinh như co giật, tê liệt hoặc rối loạn hành vi mà còn một số dấu hiệu như khó tiểu, nôn, tiêu chảy, ho...). Nếu các dấu hiệu như vậy liên quan đến bệnh dại, con vật nên được nhốt, giám sát chặt chẽ và nó sẽ chết trong vài ngày (quá trình của giai đoạn lâm sàng bệnh dại ngắn: dưới một tuần).

Sự hợp tác thực sự "Một sức khỏe" này không chỉ nâng cao chất lượng chăm sóc cho người có khả năng bị phơi nhiễm với bệnh dại, mà còn tạo ra dữ liệu thời gian thực về tỷ lệ mắc bệnh dại trên lâm sàng và cung cấp câu trả lời về bệnh dại "Con gì, Khi nào, Ở đâu và Bằng cách nào" được truyền đi.

Những dữ liệu này cho phép suy nghĩ về chiến lược tiêm phòng cho chó:

Con vật nào?

Con vật nào đã cắn? Con chó? Khoảng tuổi nào? Một con chó cún? Một con chó con trưởng thành? Một con chó hơn một tuổi? Tất cả những điểm này cần được điều tra. Khi có nhiều trường hợp ở chó cún, nên thực hiện một chiến lược chuyên nghiệp để tiêm phòng riêng cho chúng. Một số nghiên cứu chứng minh hiệu quả của vắc xin phòng dại chất lượng tốt ở chó cún thậm chí dưới 12 tuần tuổi. Trong chiến dịch tiêm phòng cho chó chỉ thực hiện một lần mỗi năm, thì WOA (Tổ chức Thú y Thế giới) khuyến cáo nên tiêm phòng cho chó ở bất kỳ độ tuổi nào.

... Chiến lược tìm phòng bệnh dại cho chó

Xem xét hành vi xã hội của chó cũng có ý Nghĩa, đặc biệt là hành vi chạy rong của chúng. Các tác giả phân biệt một số kiểu chạy rong:

- ▶ Chó thích khám phá thường đi lang thang khỏi nơi ở của người chủ
- ▶ Những chú chó chủ yếu ở xung quanh nơi ở của chủ nhưng đôi khi lại đi lang thang
- ▶ Những con chó ở nhà dành phần lớn thời gian ở nơi ở của chủ, thỉnh thoảng lại đi lang thang trong khu phố gần nhất

Việc một con chó có khả năng chiến đấu và chiếm ưu thế so với những con khác cũng là một yếu tố quan trọng cần được xem xét vì chúng có nhiều nguy cơ tiếp xúc với vi rút bệnh dại hơn.

Có vẻ đúng đắn nếu coi việc tìm phòng cho "những con chó thích khám phá thống trị" là "ưu tiên số 1" vì chúng có nhiều nguy cơ mang bệnh dại hơn cho cộng đồng, hoặc sau khi đánh nhau với một con vật hoang dã sống khá xa hay với một chó dại khác, do đó cần có kế hoạch ưu tiên tìm phòng theo sự phân loại các loại chó khác nhau.

KHI NÀO?

Ở một số nước như Trung Quốc, các ca bệnh dại được báo cáo theo mùa. Có những tháng xảy ra nhiều trường hợp được báo cáo hơn trên chó. Có thể liên quan đến khí hậu, hay ảnh hưởng đến thời kỳ sinh sản, hành vi hung dữ hoặc chạy rong tới nơi xa. Thời gian ủ bệnh dại trên chó rất khác nhau nhưng trong hầu hết các trường hợp là từ 3 tuần đến 3 tháng. Do đó, sẽ có ý nghĩa nếu thiết lập các chiến dịch tìm phòng bệnh dại từ 4 đến 5 tháng lúc cao điểm theo mùa đã xác định - tối đa hóa mức độ miễn dịch toàn cầu của quần thể chó trong khoảng thời gian dịch.

Ở ĐÂU?

Ở đâu bệnh dại gây thiệt hại hơn? Câu hỏi này chỉ có thể được trả lời thực sự nếu tồn tại một hệ thống chẩn đoán tốt và các ca bệnh được báo cáo một cách hiệu quả. Nói thành thị có nhiều thông tin và các ca bệnh dại được chẩn đoán trong khi các vùng nông thôn hẻo lánh không, nơi có bệnh dại gây tử vong không được xác định, chỉ vì chuỗi chẩn đoán và báo cáo yếu kém. Đôi khi ở thành thị có những ca mắc bệnh dại như cây ẩn mình trong rừng.

Dù sao, khi chúng ta biết nơi nào có tỷ lệ mắc bệnh dại cao nhất, thì những khu vực đó có thể được xác định là khu vực ưu tiên để thực hiện các chiến dịch tìm phòng cho chó.

BẰNG CÁCH NÀO ?

Sự lây nhiễm bởi một con chó dại xảy ra như thế nào? Câu hỏi này nên được các bác sĩ thú y và y tế nêu ra cho từng trường hợp và cần báo cáo để phân tích. Những cuộc điều tra về CON GÌ, KHI NÀO và Ở ĐÂU cho phép suy nghĩ một cách chiến lược việc tìm phòng cho chó.

Tài liệu tham khảo:

Hampson K, Coudeville L, Lembo T, Sambo M, Kieffer A, Attlan M, et al. Estimating the global burden of endemic canine rabies. *PLoS Negl Trop Dis*. 2015; 9(4): e0003709.

Hudson EG, Brookes VJ, Dürr S, Ward MP. Modelling targeted rabies vaccination strategies for a domestic dog population with heterogeneous roaming patterns. *PLoS Negl Trop Dis*. 2019 Jul 8;13(7):e0007582. doi: 10.1371/journal.pntd.0007582. PMID: 31283780; PMCID: PMC6638970.

Hudson EG, Brookes VJ, Dürr S, Ward MP. Domestic dog roaming patterns in remote northern Australian indigenous communities and implications for disease modelling. *Prev Vet Med*. 2017; 146: 52–60. <https://doi.org/10.1016/j.prevetmed.2017.07.010> PMID: 28992928

Hampson K, Dushoff J, Cleaveland S, Haydon DT, Kaare M, Packer C, et al. Transmission dynamics and prospects for the elimination of canine rabies. *PLoS Biol*. 2009; 7(3): e53. <https://doi.org/10.1371/journal.pbio.1000053> PMID: 19278295

Lu W-g, Ai D, Song H, Xie Y, Liu S, Zhu W, et al. (2021) Epidemiological and numerical simulation of rabies spreading from canines to various human populations in mainland China. *PLoS Negl Trop Dis* 15(7): e0009527. <https://doi.org/10.1371/journal.pntd.0009527>

Hutter SE, Kasbohrer A, Gonzalez SLF, Leon B, Brugger K, Baldi M, et al. Assessing changing weather and the El Niño Southern Oscillation impacts on cattle rabies outbreaks and mortality in Costa Rica (1985–2016). *BMC Veterinary Research*. 2018; 14(1):285. <https://doi.org/10.1186/s12917-018-1588-8> PMID: 30223839

Colombi D, Poletto C, Nakoune E, Bourhy H, Colizza V. Long-range movements coupled with heterogeneous incubation period sustain dog rabies at the national scale in Africa. *PLoS Neglected Tropical Diseases*. 2020; 14(5):e0008317. <https://doi.org/10.1371/journal.pntd.0008317> PMID: 32453756

Ts. Guillaume Convert

Giám đốc kỹ thuật về bệnh dại và các bệnh
Thú y cộng đồng
Thú y Boehringer Ingelheim

DIỄN ĐÀN

ĐỪNG CHỦ QUAN VỚI BỆNH ĐẠI

Bệnh đại là bệnh truyền nhiễm chung giữa người và động vật.

Mặc dù từ lâu Chính phủ đã có chương trình khống chế, tiêu diệt bệnh đại nhưng thực tế đến nay bệnh vẫn còn xảy ra rải rác nhiều nơi. Thỉnh thoảng vẫn có những thông tin người mắc bệnh đại tử vong.

Vậy thì nguyên nhân do đâu? Trong khi Nhà nước đã có những văn bản pháp luật về việc quản lý nuôi chó, đã có vaccin tốt để phòng bệnh đại cho vật nuôi và cả cho con người.

Có thể nói nguyên nhân chính là sự thiếu thông tin về bệnh đại và sự chủ quan đối với bệnh đại của một bộ phận người dân, nhất là người dân ở các vùng sâu, vùng xa, miền núi.

Tôi còn nhớ một ổ dịch bệnh đại lớn gây xôn xao dư luận tại một thôn thuộc xã miền núi của tỉnh vào năm 2009. Vụ việc đã được báo chí lúc đó thông tin rất nhiều. Đáng lưu ý đây là thôn thuộc xã vùng núi, chủ yếu là dân nghèo nhập cư từ các tỉnh khác vào làm nông nghiệp.

Một đàn chó gồm 1 mẹ và 4 con của một gia đình (không được tiêm phòng vaccin đại) đã cắn, liếm những người trong gia đình và những người khác ở lân cận. Khi chó bệnh chết chủ nuôi đã tự ý xử lý mà không báo cáo với địa phương và cơ quan chuyên môn. Kết quả là 2 người tử vong do mắc bệnh đại và 55 người khác phải tiêm phòng đại (cả những người tiếp xúc với người thân bị bệnh đại).

Nguyên nhân gây ra sự việc đau lòng trên có thể thấy rõ là do sự thiếu hiểu biết về quản lý chó nuôi cũng như tác hại của bệnh đại.

➤ Nuôi chó thả rong, không tiêm phòng đại.

➤ Khi có người bị chó cắn gia đình không báo ngay với cơ quan y tế và thú y để được khuyến cáo biện pháp xử lý phù hợp. Đến khi chó chết thì tự ý xử lý. Chỉ đến khi có người phát bệnh chết mới báo cáo thì thời gian xảy ra dịch đã kéo dài hàng tháng và số người có liên quan tới ổ dịch (bị chó cắn, liếm và tiếp xúc với người bệnh) đã lên tới 57 người.

➤ Nhiều người còn tự ý chữa trị bằng cách dùng các phương pháp phi khoa học như dùng thuốc nam, dán bùa,...

➤ Do báo cáo muộn nên đã dẫn đến việc tổ chức đưa những người bị chó cắn, quào, liếm,... tiếp xúc với người bệnh vào bệnh viện tiêm phòng quá chậm trễ nhưng may mắn là không có thêm trường hợp tử vong.

Có thể thấy hậu quả của vụ dịch này là vô cùng nghiêm trọng, kéo dài. Sau khi phát hiện, chính quyền địa phương tổ chức tiêu diệt một số chó nghi mắc bệnh và tiêm phòng cho chó nuôi mới khống chế được ổ dịch.

Từ ổ dịch trên có thể nhận thấy những người có trách nhiệm và người dân ở địa phương đã thiếu quan tâm đến việc phòng ngừa bệnh đại cho cộng đồng. Gia đình đã quá chủ quan, cho là chó nhà nuôi không có bệnh nên khi có người bị chó cắn đã không báo cáo, đến khi có người bệnh thì đã quá muộn. Nếu báo cáo sớm khi mới xảy ra tình trạng chó cắn người thì các cơ quan chức năng đã có những hướng dẫn phù hợp, chắc chắn sẽ không xảy ra hậu quả nghiêm trọng như trên.

Thiết nghĩ để có thể tiến tới khống chế và thanh toán bệnh đại (theo mục tiêu của chính phủ) thì các quy định bằng văn bản hành chính là chưa đủ mà phải có sự hợp tác tích cực của người dân, trong đó vai trò của truyền thông hết sức quan trọng. Người dân phải hiểu rõ về sự nguy hiểm của bệnh đại, về cách phòng - chống bệnh đại cho vật nuôi và cho cộng đồng để thực hiện đầy đủ các quy định về phòng chống bệnh đại và tuyệt đối là không được chủ quan đối với các trường hợp có thể xảy ra bệnh đại.

BS Châu Ngọc Tấn
Cựu CCTY Bình Thuận

DIỄN ĐÀN

BỆNH KÝ SINH TRÙNG TRÊN THÚ NHỎ VÀ NGUY CƠ LÂY SANG NGƯỜI

Trong xã hội hiện nay, số lượng chó mèo nuôi cảnh có xu hướng ngày càng tăng ở khắp nơi trên thế giới. Viện nghiên cứu về mối liên kết giữa người và động vật - HABRI cho biết cầu nối bền chặt giữa người và thú cưng là hiện tượng toàn cầu, 95% chủ nuôi trên toàn thế giới xem thú cưng là thành viên của gia đình.⁽¹⁾ Người nuôi thú cưng, đặc biệt là trẻ em luôn dành nhiều tình cảm và thường xuyên chơi đùa, ôm ấp hoặc ngủ chung với chúng. Tuy nhiên, chó mèo cũng là vật chủ của nhiều loài ký sinh trùng và tiềm ẩn nguy cơ lây truyền mầm bệnh cho người qua tiếp xúc trực tiếp hoặc phơi nhiễm cho môi trường xung quanh.

Tình hình ký sinh trùng lây truyền từ động vật sang người

Một nghiên cứu vào năm 2020 - 2021 đã xác định 29 mầm bệnh lây truyền từ động vật sang người, trong đó có giun sán đường ruột như bệnh ấu trùng giun móc *Ancylostoma*, bệnh giun lươn *Trichostrongylus* và bệnh giun tóc *Trichuriasis*...⁽²⁾

Giun sán lây truyền sang người có thể gây nên những tác hại âm thầm và lâu dài. Đối với chó mèo, phần lớn các loại giun sán lây truyền sang người dưới dạng ấu trùng, do người ăn phải trứng giun sán, hoặc tiếp xúc với phân thú cưng hay tiếp xúc với đất, nước, môi trường có mầm bệnh...

Ấu trùng có thể xâm nhập qua da, niêm mạc hay qua thành ruột vào máu và di hành đến các cơ quan khác nhau trong cơ thể như gan, phổi, mắt hay hệ thần kinh trung ương và gây ra hội chứng viêm hay rối loạn tuần hoàn. Ngoài ra, người bị nhiễm ký sinh trùng có thể bị thiếu máu hay các rối loạn tiêu hoá như tiêu chảy, táo bón, buồn nôn, chán ăn, đau bụng...Đôi khi ký sinh trùng cũng gây nên những biến chứng cấp cứu và có thể dẫn đến tử vong.

Các loài giun sán đường ruột thường gặp trên chó mèo bao gồm giun móc *Ancylostoma* spp, giun đũa *Toxocara* spp, giun tóc *Trichuris* spp, giun lươn *Trichostrongylus* spp và sán dây *Dipylidium caninum* hay *Taenia* spp.⁽³⁾⁽⁴⁾

Năm 2012, tại thành phố Hồ Chí Minh, tỷ lệ nhiễm ấu trùng giun đũa chó trên người là 20,4%, nhiễm sán dây *Taenia* spp là 14,3%.

Năm 2015, tại Cà Mau, Tây Ninh, Bà Rịa – Vũng Tàu, tỷ lệ xét nghiệm huyết thanh người dương tính với giun móc là 18,3%, giun đũa chó mèo là 10,9% và sán lá gan lớn là 4,7%.

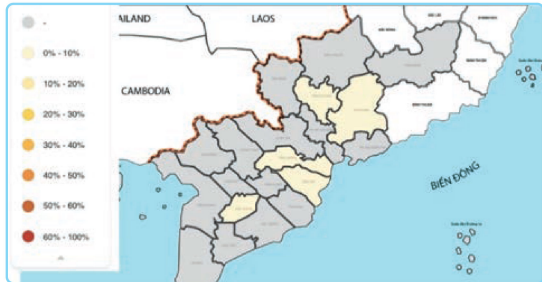
Năm 2017, tại khu vực Nam Bộ - Lâm Đồng, tỷ lệ huyết thanh dương tính với ấu trùng giun đũa chó mèo là 25%, qua đó tỷ lệ nhiễm giun qua đất trong mẫu rau khoảng 30%, đất khoảng 5 % và qua phân chó khoảng 45%.

...Bệnh ký sinh trùng trên thú nhỏ và nguy cơ lây sang người

Năm 2017, tại thành phố Cần Thơ cho thấy 71,0% trẻ em nhiễm giun đũa chó mèo, trẻ học cấp hai có tỷ lệ nhiễm cao hơn 1,64 lần và gia đình từng nuôi chó mèo là yếu tố nguy cơ làm tăng tỷ lệ nhiễm.⁽⁵⁾

Tỷ lệ nhiễm và phân bố giun sán của 20 tỉnh thành thuộc khu vực Nam Bộ. – Lâm Đồng vào năm 2020 có thể tìm thấy ở website chính thức của Viện Sốt Rét – Ký sinh trùng – Côn trùng của Bộ Y Tế. Tỷ lệ nhiễm giun sán tại một số tỉnh ở khu vực Nam Bộ dưới 10% và giun móc đang chiếm tỷ lệ cao.

Phòng ngừa bệnh giun sán trên chó mèo tại các bệnh viện - phòng khám thú y

Cùng với số lượng tăng lên của thú cưng, các bệnh viện – phòng khám thú y thú nhỏ cũng đang phát triển mạnh mẽ tại các tỉnh và thành phố. Đây là điều kiện thuận lợi cho công tác tuyên truyền và bảo vệ sức khỏe cộng đồng. Ngoài việc nâng cao sức khỏe thú cưng, bác sĩ thú y thú nhỏ có thể giám sát các bệnh truyền lây từ chó mèo sang người và qua đó tư vấn hỗ trợ phòng ngừa bệnh cho cộng đồng chủ nuôi. Thăm khám lâm sàng và một số xét nghiệm thực hiện tại bệnh viện – phòng khám thú y có thể phát hiện ký sinh trùng trên chó mèo. Các xét nghiệm thường dùng để chẩn đoán giun sán bao gồm xét nghiệm công thức máu, xét nghiệm soi tươi và phù nổi phân tìm ký sinh trùng. Ngoài việc phát hiện và điều trị ký sinh trùng trên chó mèo, bác sĩ thú y thú nhỏ cũng thực hiện các công tác tư vấn cho chủ nuôi như sau:

- Tư vấn quy trình phòng ngừa giun sán định kỳ cho chó mèo và chủ nuôi.
- Khuyến cáo chủ nuôi phòng ngừa bọ chét định kỳ để loại trừ vật chủ trung gian của sán dây *Dipylidium caninum*.
- Hướng dẫn chủ nuôi cách tắm và vệ sinh chó mèo thường xuyên để giảm nguy cơ phơi nhiễm ký sinh trùng cho người.

- Hướng dẫn chủ nuôi vệ sinh môi trường và xử lý phân chó mèo đúng cách để giảm ô nhiễm môi trường và nguy cơ phơi nhiễm cho con người.

Ngoài ra, một số bệnh viện phòng khám thú y cũng thường xuyên tổ chức các chương trình tẩy giun miễn phí cho chó mèo để giúp nâng cao sức khỏe thú cưng và góp phần hạn chế nguy cơ lây nhiễm cho người.

Kiến nghị

Nhằm mục đích nâng cao chất lượng cho công tác điều trị thú nhỏ và phòng ngừa các mầm bệnh ký sinh trùng lây truyền trong cộng đồng chủ nuôi, bác sĩ thú y thú nhỏ xin có đôi điều kiến nghị đến các cơ quan quản lý nhà nước về thú y và các ban ngành liên quan một số nội dung sau:

- Tổ chức các buổi chuyên đề với các cơ quan y tế để báo cáo bản đồ dịch tễ và tình hình giun sán trong khu vực.
- Đào tạo, tập huấn chuyên môn và cập nhật quy trình xét nghiệm chẩn đoán ký sinh trùng trên thú nhỏ.
- Tham vấn các quy trình phòng ngừa giun sán hiệu quả và cách điều trị trên thú nhỏ.

Là đội ngũ có kiến thức về nguy cơ tiềm ẩn của các mầm bệnh do giao tiếp gần với con người, cùng thường xuyên tương tác với các chủ nuôi, bác sĩ thú y thú nhỏ dễ dàng tuyên truyền, hướng dẫn và vận động chủ nuôi thực hiện các biện pháp phòng ngừa bệnh truyền lây từ động vật sang người. Đây cũng là phương cách tiếp cận và lan tỏa tinh thần “Một sức khỏe” giúp xây dựng môi trường sống khỏe mạnh - an toàn.

Tài liệu tham khảo:

1. New Research Confirms the Strong Bond Between People and Pets is a Global Phenomenon, 95% Worldwide Say Pets Are Family. HABRI, <<https://habri.org/pressroom/20220116/>>
2. Phạm-Thanh L., Nhu T.V., Nguyễn T.V. và cộng sự. (2022). Zoonotic pathogens and diseases detected in Vietnam, 2020–2021. One Health, 14, 100398.
3. Nguyễn T.H. Yến, Trần H. Thanh và cộng sự (2020) Thực trạng nhiễm ký sinh trùng đường ruột trên chó và sự tiềm ẩn nguy cơ truyền lây của chúng sang người. Tạp chí Khoa Học Kỹ Thuật Thú Y, 27
4. Nguyễn P. Bằng, Nguyễn H. Hùng và cộng sự (2016) Tình hình nhiễm giun sán đường tiêu hóa ở chó và mối tương quan giữa yếu tố nguy cơ lây nhiễm sang người tại TP. Long Xuyên, tỉnh An Giang. Tạp chí Khoa Học Kỹ Thuật Thú Y, 23
5. Nguyễn T. Vinh, Đặng V. Chính và Lê T. Ngọc Ánh (2019) Tạp chí Y Học Thành Phố Hồ Chí Minh.

Thạc sĩ – Bác sĩ thú y Diệp Ngọc Trúc

Giám Đốc Bệnh Viện Thú Y TrustVet
Thành phố Hồ Chí Minh, Việt Nam
Email: truc.diep@trustvet.vn

DIỄN ĐÀN

Trò chuyện với bác sĩ thú y Cập nhật và ôn lại cách lấy mẫu và xét nghiệm. Ví dụ:

1) Vi rút Dịch tả lợn châu Phi

Lợn đang bệnh hoặc nghi ngờ bệnh lấy loại mẫu gì, có giết lợn để lấy mẫu phủ tạng hay không, hay chỉ lấy máu?

(trích từ CV 687/TY-DT, ngày 19/4/2019 của Cục Thú y)

- ▶ **Đối với lợn đã chết:** lấy hạch bẹn hoặc hạch cổ. Hạn chế mổ phanh rộng để lấy phủ tạng sẽ nguy cơ làm vấy nhiễm mầm bệnh ra môi trường (nếu bắt buộc phải mổ thì lấy mẫu lách, hạch, thận)
- ▶ **Đối với lợn có biểu hiện bệnh hoặc nghi ngờ, đang sốt cao:** lấy mẫu máu có chất kháng đông (chứa chất chống đông EDTA), huyết thanh.

Trường hợp Lợn khỏi bệnh mà còn để lại nuôi (có thể còn mang trùng) thì lấy loại mẫu gì để phát hiện mầm bệnh.

Sinh bệnh học của vi rút dịch tả lợn Châu Phi (ASFV) rất phức tạp, gây bệnh và tử vong cao trên lợn đồng thời sau khi khỏi bệnh, vi rút vẫn còn tồn lưu trong cơ thể, hay còn gọi là mang trùng điều này gây rủi ro tái phát bệnh tiềm ẩn hoặc truyền lây cho các lợn khác.

Rất khó để xác định chính xác lấy loại mẫu gì để phù hợp cho việc phát hiện mầm bệnh trên những lợn nghi mang trùng mà vẫn còn sống. Tuy nhiên theo nghiên cứu của Petrov (2018), Viện chẩn đoán Thú y quốc gia Đức thì khi kết thúc thí nghiệm = 91 ngày thì vi rút ASFV vẫn phát hiện trong máu và phủ tạng.

Ngoài ra, xét nghiệm kháng thể ASFV là một công cụ rất tốt để giám sát sự lưu hành của bệnh.

Để chứng minh trại không có mầm bệnh ASFV trong hoặc giám sát lợn nghi mang trùng thì cần tham khảo hướng dẫn của ngành Thú y. Kết quả xét nghiệm âm tính lúc lấy mẫu chưa đủ chứng minh đàn lợn sạch bệnh, bởi sự xâm nhiễm hoặc nhân lên của vi rút không phải lúc nào cũng trùng vào thời điểm lấy mẫu.

2) Bệnh viêm da nổi cục, và các bệnh khác

Hiện nay Cục Thú y đã có công văn hướng dẫn đầy đủ và cũng đã tập huấn. Tuy nhiên khi thực hiện nhiều Thú y viên, cơ sở chăn nuôi còn lúng túng có thể do không nhớ, không để ý, dẫn đến lấy mẫu chưa đúng cách.

Ví dụ: Khi lấy máu kháng đông để xét nghiệm ASFV, có nơi còn dùng chất Heparin thay vì EDTA, trong khi chất **Heparin** gây ức chế phản ứng **Realtime PCR** nên kết quả không chính xác.

Cần tuân theo hướng dẫn nào để tránh sai lầm khi lấy mẫu?

Ngày 31/12/2021, Cục Thú y đã ban hành công văn số 2185/TY-KH về việc hướng dẫn lấy mẫu bệnh phẩm, cách bảo quản vận chuyển. Rất hữu ích cho các tất cả cán bộ Thú y.

...Trò chuyện với bác sĩ thú y

3) Bệnh dại

Trong trường hợp chó, mèo đã được tiêm phòng vắc-xin Dại nhưng có hành động cắn người hoặc cắn lẫn nhau thì đối tượng bị cắn xử lý như thế nào ? Ngoài ra, qui trình tiêm phòng kể cả vắc-xin cho chó, mèo sử dụng như thế nào để đạt kết quả tốt nhất ?

Sức khỏe con người là vô cùng quan trọng, tính mạng là quý giá nhất. Do đó, nếu không may bị chó hoặc mèo cắn, cho dù chúng đã được tiêm phòng hay chưa tiêm phòng thì cũng phải ngay lập tức sơ cứu tại chỗ và nhanh chóng đến cơ sở y tế để điều trị dự phòng (tiêm phòng vắc-xin), đừng bao giờ chủ quan. Bởi vì, theo tổ chức y tế thế giới OIE, bệnh dại gây tỷ vong gần như 100% ở người và động vật với đặc điểm sinh bệnh, sự nhân lên của vi rút rất phức tạp và chó là ổ chứa bệnh chính.

Hiện nay, vắc-xin bệnh dại động vật được cấp phép lưu hành tại Việt Nam đều phù hợp tiêm trên đàn chó mèo. Do đó, qui trình tiêm, cách sử dụng kể cả phương pháp kiểm tra kháng thể sau tiêm phòng đều được các công ty sản xuất hướng dẫn mô tả rất chi tiết.

Cách thức trình tự từng bước để xây dựng hoặc đăng ký cơ sở An toàn dịch bệnh trên Gia súc, gia cầm và Dại là như thế nào ? Những khó khăn vướng mắc nào thường gặp khi xây dựng vùng cơ sở an toàn dịch bệnh ở địa phương.

Ngày 02/06/2016, Bộ NN& PTNT ban hành thông tư số 14/2016/TT-BNNPTNT về việc quy định vùng, cơ sở an toàn dịch bệnh động vật. Trong đó, mô tả từng bước cách thức xây dựng vùng, cơ sở an toàn dịch bệnh bao gồm cả những quyền lợi như:

- ▶ Được hưởng các quyền lợi theo quy định tại Khoản 2 Điều 17, Khoản 2 Điều 39 và Khoản 2 Điều 55 của Luật thú y.
- ▶ Được phép vận chuyển động vật, sản phẩm động vật ra khỏi vùng dịch theo quy định tại Thông tư số 07/2016/TT-BNNPTNT ngày 31/5/2016 của Bộ trưởng Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông.
- ▶ Được xem xét cấp chứng nhận đạt Quy phạm thực hành chăn nuôi tốt Việt Nam (VietGAHP) hoặc Quy phạm thực hành nuôi trồng thủy sản tốt Việt Nam (VietGAP) khi có yêu cầu. Và được ưu tiên tham gia các chương trình xúc tiến thương mại, quảng bá sản phẩm,... và còn nhiều quyền lợi khác (xem thêm trong thông tư 14).

Khó khăn: Bên cạnh những kết quả đạt được thì còn một số khó khăn nhỏ khi thực hiện xây dựng vùng cơ sở an toàn dịch bệnh động vật tại các tỉnh thuộc vùng VI (**). Cụ thể như:

- ▶ Chi phí đầu tư xây dựng trang trại đáp ứng cơ bản điều kiện an toàn sinh học là tương đối cao, cùng với việc lấy mẫu kiểm tra các điều kiện vệ sinh thú y, giám sát dịch bệnh và tỷ lệ bảo hộ sau tiêm phòng có chi phí khá lớn làm hạn chế đến việc tham gia đăng ký xây dựng cơ sở an toàn dịch bệnh.
- ▶ Các cơ sở chăn nuôi quy mô nhỏ và vừa chưa thực sự quan tâm do giá cả thị trường không ổn định, giá bán sản phẩm xuất phát từ cơ sở an toàn dịch bệnh chưa có sự khác biệt lớn so với các sản phẩm xuất phát từ cơ sở thông thường.

(**Trích báo cáo hội nghị giao ban vùng 6 tháng đầu năm 2022 của Chi cục Thú y vùng VI)

Nguyễn Thanh Phương

RAH06

ẤN PHẨM TẶNG KHÔNG BÁN

Giấy phép xuất bản số 12/GP-XBBT ngày 21/03/2022 của Cục Báo Chí

In số lượng 5.500 bản/kỳ, 4 kỳ/năm, khổ 19x26cm tại Công ty TNHH TM DV In Nam Việt, 15A Trần Khánh Dư, P. Tân Định, Q. 1, TP. Hồ Chí Minh

In xong và nộp lưu chiểu tháng 09/2022

Chịu trách nhiệm xuất bản: GS.TS. ĐÀU NGỌC HÀO